

¹Vztah mezi kvalitou života, mírou deprese, délky onemocnění a demografickými charakteristikami pacientů s celiakií

Kohout a Pavlíčková (2010) definují celiakii jako autoimunitní onemocnění, kdy tělo vytváří protilátky proti vlastním buňkám, přítomným na sliznici tenkého střeva, při přítomnosti lepku v potravě. Tyto protilátky vyvolávají autoimunitní zánět tenkého střeva. U neléčených pacientů postupně dochází k atrofii slizničních klků, čímž se zmenšuje vstřebávací plocha a střevo má zhoršenou schopnost trávení a vstřebávání potřebných živin, minerálů a vitaminů. Nedostatek důležitých živin se negativně promítá na tvorbě neurotransmitterů a tím ovlivňuje rovněž psychický stav jedince. Při neléčené celiakii může dojít ke ztenčení střevní stěny a v krajním případě až k celkovému rozvratu metabolismu (Lebwohl, Sanders, & Green, 2018). Jediným lékem je celoživotní dodržování bezlepkové diety, což znamená absolutní vysazení lepku z jídelníčku. Při dodržování dietních opatření dochází přibližně do jednoho roku k vymizení příznaků.

Narušením hormonální rovnováhy jako aspektu rozvoje depresivních symptomů u neléčených celiaků se ve svém výzkumu zkoumali Pynnönen, et al. (2005). Jejich výsledky jsou podpořeny i dalšími studiemi, ze kterých vycházel. Tyto výzkumy ověřují hypotézu, že po nasazení bezlepkové diety se psychické problémy začaly rychle zlepšovat a tím došlo rovněž ke zlepšení kvality života (Pynnönen, et al., 2004; Carta, et al., 2002; Hallert, Mårtensson, & Allgén, 1982).

Platnost hypotézy zlepšení kvality života jsme ověřovali obecného lineárního modelu, který slouží k zachycení a popsání vzájemných lineárních vztahů mezi sledovanými jevy. Do modelu jsme zařadili následující proměnné:

Závislé proměnné:

- Skór naměřený dotazníkem měřícím kvalitu života u celiaků (CDQOL)

Regresory:

- Věk
- Míra deprese – skór získaný dotazníkem BDI-II
- Pohlaví
- Délka onemocnění
- Zda jedinec trpí diagnostikovaným psychickým onemocněním (Kódováno 0 = ne; 1 = ano)

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=14>

Tabulka 1: Obecný lineární model – Kvalita života

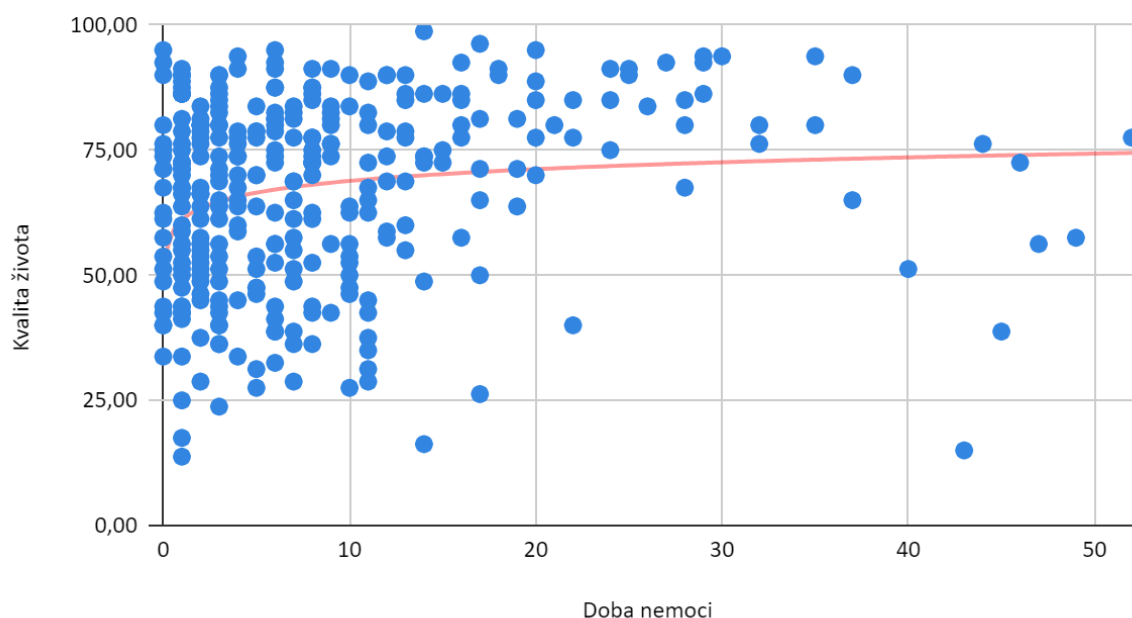
Regresor	b*	b	p - hodnota	t(313)
Pohlaví	0,023	1,741	0,612	0,508
Věk	-0,007	-0,011	0,884	-0,146
Doba nemoci	0,0960	0,184	0,036	2,111
Psychická nemoc	0,0816	3,911	0,084	1,733
Míra deprese	-0,6164	-0,956	0,000	-12,984

Vytvořený model vysvětluje 37,8 % variability ($R^2 = 0,378$) a ukázal se být statisticky významný, ($F(5,313)=38,102$, $p<0,001$), tedy vysvětluje více rozptylu než pouhým náhodným kolísáním. Z uvedených regresorů mají na kvalitu života největší vliv délka nemoci a míra deprese. Vliv deprese je statisticky nejvíce významný a záporný koeficient ukazuje, že čím vyšší je úroveň deprese, tím horší je kvalita života. Délka onemocnění má slabý pozitivní vliv. Ostatní regresory neprokázaly statisticky významný vliv.

Vliv délky onemocnění na kvalitu života a míru deprese graficky znázorňují následující grafy:

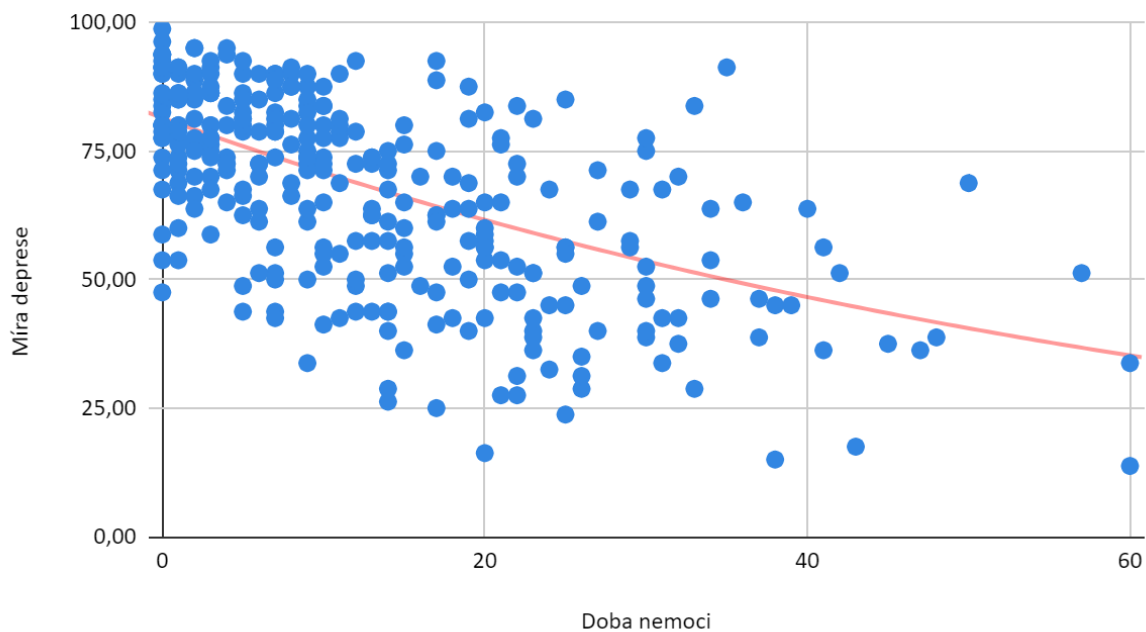
Graf 1: Kvalita života

Závislost kvality života na délce onemocnění

Graf 2: Míra deprese

Závislost míry deprese na délce onemocnění

Naše výsledky se shodují s výsledky výzkumů uvedených výše. Byl prokázán pozitivní vliv délky onemocnění na kvalitu života, nicméně tento vliv nebyl prokázán jako silný.

Literatura

Carta, M. G., Hardoy, M. C., Boi, M. F., Mariotti, S., Carpiello, B., & Usai, P. (2002). Association between panic disorder, major depressive disorder and celiac disease. *Journal of Psychosomatic Research*, 53(3), 789–793. [https://doi.org/10.1016/s0022-3999\(02\)00328-8](https://doi.org/10.1016/s0022-3999(02)00328-8)

Hallert, C., Mårtensson, J., & Allgén, L.-G. (1982). Brain Availability of Monoamine Precursors in Adult Coeliac Disease. *Scandinavian Journal of Gastroenterology*, 17(1), 87–89. <https://doi.org/10.3109/00365528209181049>

Kohout, P., Pavlíčková, J. (2010). Otázky kolem celiakie. *Forsapi*.

Lebwohl, B., Sanders, D. S., & Green, P. H. R. (2018). Coeliac disease. *The Lancet*, 391(10115), 70–81. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(17\)31796-8](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(17)31796-8)

Pynnönen, P. A., Isometsä, E. T., Aronen, E. T., Verkasalo, M. A., Savilahti, E., & Aalberg, V. A. (2004). Mental Disorders in Adolescents With Celiac Disease. *Psychosomatics*, 45(4), 325–335. <https://doi.org/10.1176/appi.psy.45.4.325>

Pynnönen, P.A., Isometsä, E.T., Verkasalo, M.A. et al. (2005). Gluten-free diet may alleviate depressive and behavioural symptoms in adolescents with coeliac disease: a prospective follow-up case-series study. *BMC Psychiatry* 5, 14. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-5-14>